

De afgelopen maanden heb ik mede vorm mogen geven aan de groep die zich sterk maakt voor een doorstart van de Hoenderloo Groep. Hoewel we geen enkele garantie op succes hadden bleef bij mij toch ergens de hoop dat het zou lukken Pluryn op andere gedachten te brengen en de voorgenomen sluiting af te blazen. Gisteren is duidelijk geworden dat die missie niet geslaagd is.

Allereerst moet me van het hart dat ik in mijn leven nog niet heb meegemaakt dat een institutioneel rationeel besluit zulke grote consequenties heeft voor jonge mensen en de gezinnen die aan hen verbonden zijn. De persoonlijke verhalen van medewerkers en jongeren hebben me enorm aangegrepen.

In het proces van de afgelopen maanden werd me steeds meer duidelijk wat het in de praktijk betekent dat we in Nederland onze collectieve zorg uit handen hebben gegeven aan instituties (Pluryn, gemeenten, inspectie zorg en jeugd, jeugdautoriteit, etc.) die in samenhang zeer weinig mededogen kennen. Tweehonderdtwintig Hoenderloo Groep-kinderen zijn en worden de komende weken en maanden overgeleverd aan jeugdzorgaanbieders, gemeenten en zorgautoriteiten.

Geen van deze instituten is in staat om daadwerkelijk op te komen voor de zwakkeren, de uitzonderingen, de buitenbeentjes in de samenleving: de jongeren waar ze voor een belangrijk deel hun bestaansrecht aan ontlene. En daarbij is er ook geen enkel instituut dat kritisch met het besluit omgaat. De deuren worden daarentegen vooral opengezet, met alle verwaarlozende effecten op de jongeren.

De gevestigde orde heeft plaatsgenomen in een rijdende trein, die maar één eindstation kent: het jeugdzorgwalhalla, waarin de illusie van maakbaarheid de boventoon voert. Opinie- en beleidsmakers nemen plaats in dezelfde polonaise, waarin het adagium wordt gepredikt dat de zorg in de regio de beste zorg is.

Natuurlijk moet je geen enkele jongere uit huis halen als dat niet strikt noodzakelijk is. En vanzelfsprekend laat je een jeugdige in zijn eigen omgeving als er in die omgeving adequate begeleiding en behandeling geboden wordt. Maar, mensen in de praktijk weten dat dit niet de realiteit is voor een speciale groep jongeren met complexe problematiek. Niet alle jongeren passen binnen het reguliere onderwijs en de reguliere sportclub. Bovendien is geografische of fysieke nabijheid niet altijd de gewenste hulpverleningssituatie. Deze kan soms zelfs contraproductief werken. Ouders en jongeren komen niet altijd tot rust in elkaars nabijheid. Soms is juist afstand nodig om elkaar weer te kunnen ontmoeten.

Uit recente cijfers blijkt nog eens dat de jeugdzorgvraag toeneemt en dat gemeenten vaak niet in staat zijn om ontspoord gedrag van jongeren te beteugelen. Denk aan de forse problematiek in grote steden. Ook zijn er veel jongeren die niet naar school gaan, zonder dat de gemeente dit ten goede kan beïnvloeden. En toch schromen we niet om het perspectief voor een kleine groep jongeren met complexe problematiek te ontmantelen. Er is geen alternatief voorhanden, er is slechts een idee fixe.

Ooit ben ik dit werk in gegaan om het leven van jonge mensen een beetje mooier te maken. Ik heb ervaren dat dit op letterlijk alle plekken op de aardbodem mogelijk is, als je dit met de

juiste visie, deskundigheid en intentie doet. Zowel in Hoenderloo, als in Duitsland, Tsjechië, Spanje en zelfs India heb ik Nederlandse kinderen zien herstellen.

Destijds werd de Hoenderloo Groep geprezen om haar vindingrijkheid en moed om nieuwe wegen te vinden voor zeer complexe problemen. En haar lef om dingen te proberen die nog niet eerder waren geprobeerd. Om problemen aan te pakken waar nog niet een oplossing voor gevonden was en jongeren te helpen die tot dan toe nog nergens geholpen konden worden. Ging dat altijd goed? Nee, natuurlijk niet. Dat is inherent aan de complexiteit van de problematiek en de zwaarte van de trauma's. Maar het resultaat was wel heel vaak veel beter dan alle keren daarvoor. En de kracht was destijds dat we als instituut met incidenten wisten om te gaan, omdat een crisissituatie de opstap was naar betere zorg. En naar werkenderwijs met elkaar leren hoe we die zorg steeds verder konden verbeteren.

Zolang ik de Hoenderloo Groep ken, staat de jongere altijd centraal. En staat de Hoenderloo Groep altijd dichtbij de jongere. Uit de vele recente reacties van de jongeren en hun ouders blijkt dat dit nog altijd zo wordt beleefd. Of een jongere nu uit Apeldoorn komt, uit Rotterdam of uit Hoogezand, wat is afstand als je daadwerkelijk stappen vooruit zet?

Het besluit van DHG valt samen met de dag waarop het rapport over het sluiten van het Slotervaart en IJsselmeerziekenhuizen is uitgebracht. Dit rapport kan op veel aspecten op de Hoenderloo Groep worden toegepast. Het volgende advies uit dat rapport wil ik u niet onthouden: "Zo moeten betrokkenen (bestuurders, toezichhouders en verzekeraars) bij andere ziekenhuizen in nood leren dat het belang van de patiënt altijd voorop moet staan, desnoods ten koste van hun eigen belangen" (Commissie van Manen, 2020). Ik kan het toekomstige rapport van de inspectie of van de Kinderombudsman naar aanleiding van de sluiting van de Hoenderloo Groep nu al spellen.

De jongeren van de Hoenderloo Groep voldoen niet aan het gangbare beeld van de jeugd. Ze passen evenmin in het gangbare beeld van de jeugdzorg (als je daar al van mag spreken). Voor hen is passende zorg een vorm van jeugdzorg die afwijkt van de vormen die we kennen. Wijze beleidsmakers doen er goed aan deze afwijkende vorm van jeugdzorg niet uit alle macht in een keurslijf te persen, maar volgen dit met bovengemiddelde interesse en kijken wat nodig is om dit zo goed mogelijk te faciliteren en de kwaliteit verder te verbeteren en zo nodig over te dragen. Om ook deze jongeren zoveel mogelijk dezelfde kansen te bieden als elke andere jongere. Een kernwaarde in het sociaal werk betreft juist het bevorderen van sociale rechtvaardigheid. Dus gelijke kansen voor iedereen.

Vandaar dat de identiteit van een viermilieuvoorziening (behandeling, zorg, onderwijs en vrije tijd) en de meerwaarde van deze vorm van jeugdzorg voor de samenleving te vuur en te zwaard verdedigd moet worden.

De werkelijke reden dat de Hoenderloo Groep moet stoppen is niet dat er onvoldoende kwaliteit geleverd wordt. Nee, dat is slim geframed, om maatschappelijk draagvlak voor sluiting te creëren.

Een jeugdzorgorganisatie als de Hoenderloo Groep sluit je niet; die koester je. Die maak je los van een miljoenen verslindende megalomane organisatie en breng je terug naar een

omvang die altijd kan aansluiten op de menselijke maat. Die transformeer je naar een nieuwe tijd.

Even terug naar het begin: ja, 'we hebben de zorg uit handen gegeven', maar niet in heel Nederland. Een klein dorpje blijft dapper weerstand bieden aan de dogmatische overheersers. Mijn diepe respect gaat uit naar dat dorpje en vooral naar elke medewerker, elke ouder en elk kind dat de komende tijd vecht voor zijn toekomst.

Gelijke kansen en passende zorg door bevlogen experts voor deze speciale groep jongeren met complexe problematiek! Dat was en blijft nog steeds de inzet van mij en mijn collega's van de doorstartgroep en nu de stichting Klein Hoenderloo. Ons plan staat nog steeds ter beschikking van toekomstige investeerders.

Hans Deten
Oud-directeur Zorg Hoenderloo Groep
lid stichting Klein Hoenderloo